

Kovács Péter
papír-, bőr-, könyvrestaurátor- műhelymester
2500 Esztergom, Lőrinc u. 17
www.boteh.hu
+36 70 502 71 61

Könyvtári restaurátori dokumentáció

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola (székhely: 4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13-19) felkérésére végzett restaurátori munkákról.

Tárgya: Triodon (jelzet: Ant20400) feltételezett kiadás: Moszkva, 1604

Dokumentum leírása:

két színnel (vörös és fekete) két menetben nyomtatott könyv, fametszetes iniciálékkal, díszekkel

Nincs oldal vagy lapszámozás, nincs ívjelzete !

egészbőr kötése rusztikus, archaikus, a táblái-gerince vaknyomott fatáblái is rusztikusak, vas (lemez)-csattjainak nyomai csak a táblákon találhatóak (szíjjai leszakadtak)

előzékei kettősek- egy újabb réteg is található- sok évszázados használatáról tanuszkodva

oromszegők lehettek, de nyomaikat bontáskor kell keresni, elvesztek

Gyakorlatilag a kötet eleje-metszése elmállt.

Valamikor vörös-zöld csíkos metszéspfestése volt mindhárom oldalán

~800.0 vastag papíron,

Befoglaló méretei: 182x268x110 mm

Restaurálás előtt a kötése:

Állapotleírás:

A bőrkötés a sarkoknál, táblaéleken erősen kopott felszakadozott. A bőr több helyen kettévált (növényi cserzésű juh bőr?), a táblákon régi pótlásának nyomai. Barkázata sok helyen a használatól vagy cserzési hibáktól lepergett.

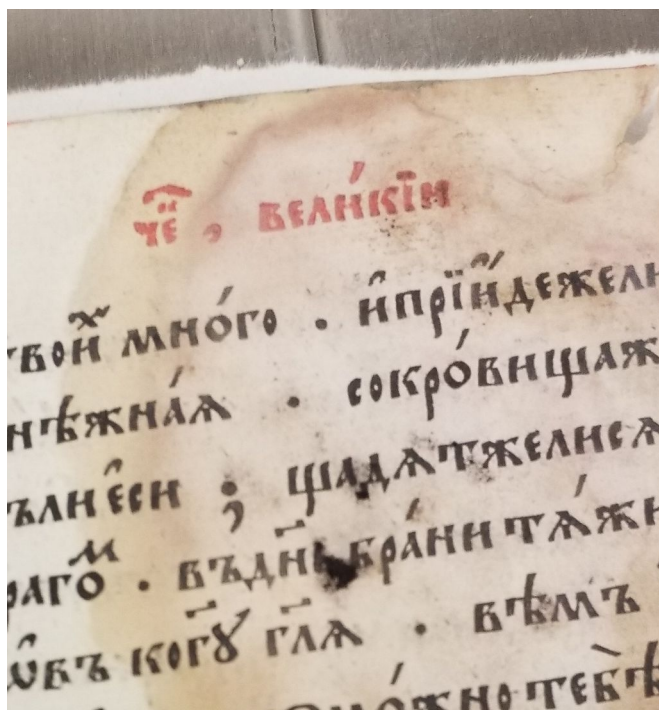
Bontáskor kiderült, hogy régi kötés felhasználásával készült még a feltetelezhetően barokk kori papírjavítás, újrafűzés és kórbevágás és metszésfestés. Majd a régi fatábla belső oldalára kiragasztották az új kibolytozottkenderzsineg bordákat. Az egész javítási kivitel, beleértve az új előzékeles módját, nyugat/közép európai könyvkötesési módba illeszkedik, de a felhasznált alap fatábla, s vékony zsineges öszekötése keleti/ görög jegyeket is mutatna.

Restaurálás előtt:

A könyvtest lapjai málottak, gyűrődtek, a kötet eleje-metszése elmállt. Korábbi penészkárosodásokról!

A kézírásos bejegyzései, metszetei és címlapja is igen rongyos.

Az egész kötet szakadozottsága mellett a használatból eredő nyomokkal szennyezettek. A régi lapok szélének, illetve ívközepeinek régi (még későbarokk kékes árnyalatú papírral készült) pótlásai kb 5%-ot tehetnek ki. Az első ívek lapjai szétnyíltak, a fűzés laza, szétesett, az egész könyvtest lötyög, nagyon poros a penészkárosodásán túl is!

Restaurálása:

Tisztítását laponként un. HEPA- szűrős porelszívás melletti ecseteléssel és vattás áttöreléssel kellett kezdeni (vegyi fülkében elszívóasztalon történt mindez. Ezzel a módszerrel a dokumentumokon található fertőzésveszélyes élő és élettelen (de még toxikus) spórák is szűrhetőek és a szakirodalom szerint 91-95%-uk eltávolítható.

A hermetikusan lezarható vegyi fülkében a dokumentumot 3-4 naponkénti rátekinetéssel illóolajok parologtatásának tettük ki (levendula, kakukkfű és a Heliofress-nek nevezett készítményt melyet Dr. Zala Judit kísérletezett ki;

"Ez a kompozíció az ajakosvirágúak közé tartozó gyógy- és fűszernövények illóolajait tartalmazza. Jellemzően van timol és karvakrol komponense is, ennek is köszönhetően erős antimikróbás hatása. Ehhez a hatáshoz nélkülözhetetlen az adjuváns, kísérő komponensek együttes jelenléte ezért beszélünk kompozícióról és nem külön hatóanyag molekulákról. Ugyanezen elv alapján a mikroorganizmusokkal is hatékonyabban veszik fel a küzdelmet, mert több oldalról is kifejtik gátló hatásukat. Ezért rezisztencia sem tud kialakulni. Szemléletünk szerint a természettel azonos nyelven beszélő készítmények nem agresszív, de hatásos módját képviselik a környezetünk mikrobiológiai kontrolljának."

- A tárgyakkal kapcsolatban a légtérbe juttattuk az illóolajakat és munkatérben a vegyi fülkében is sikerült csökkenteni a penészgombák mennyiségét.

Restaurálás közben; száraztisztított lapok:

További kezelések és azok sorrendjei:

- a portalanítás után a jó megtartású oldalakon/részeken rádiórozás.
- Lapokra bontás szárazon.
- a kötet víz- és penész- foltjainak kezelése teljes nedves tisztítással:

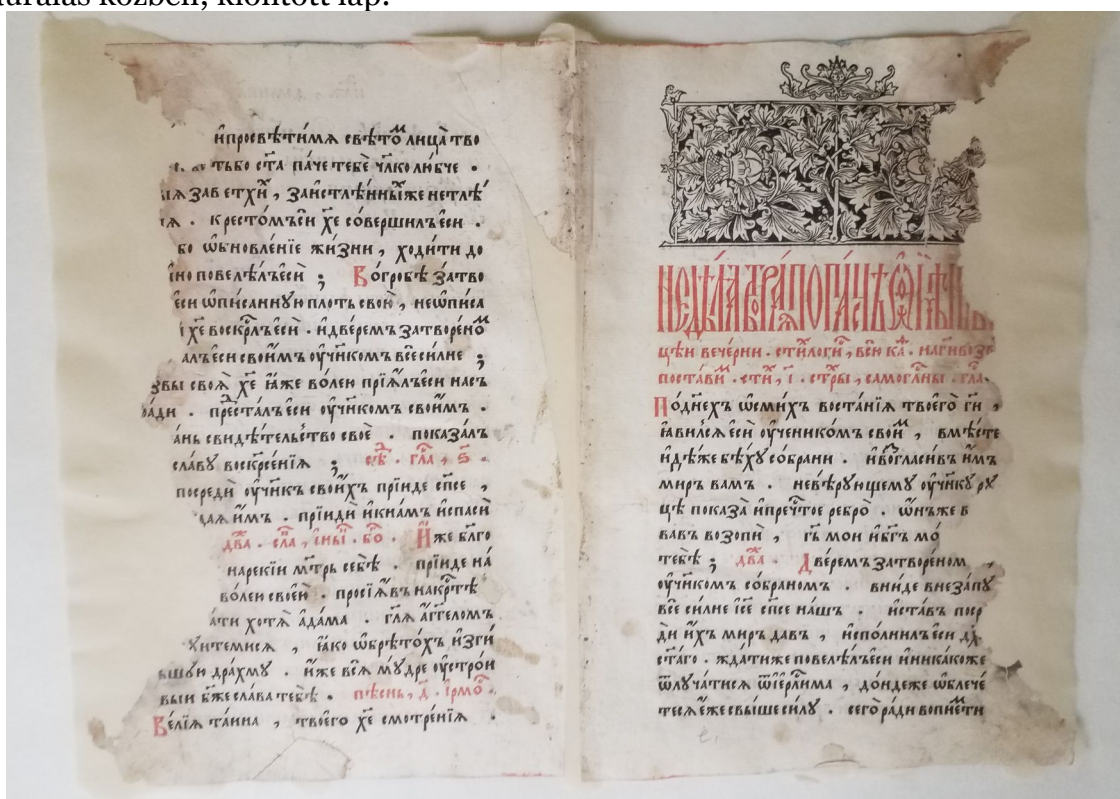
Nem volt szükséges oldódó színezékek/ pecsétek rögzítése. De sajnos az igen gyenge megtartású penészes részeken a nedvestisztítás előtt meg kellett erősíteni azokat, helyi ecseteléssel polivinil-butiráll (Regnál S1) alkoholos oldatával (alkonek, vízmentes spiritusz).

Tisztítás- Mosás- Savtalanítás, a teljes papíryanagra vonatkozólag. (háromszori kézmeleg vízben mosás, savtalanítása Kalcium-Hidroxid vizes oldatával, pH9, bemerítéssel 8-10 percre). Pótlás a papír regenerálása, erősítése papírontással, európai lúgos feltárású rostokkal.

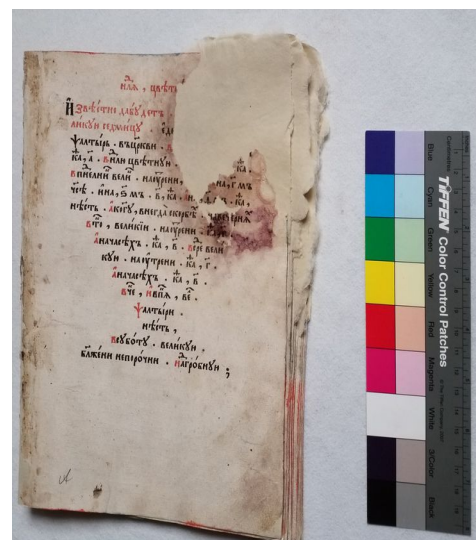
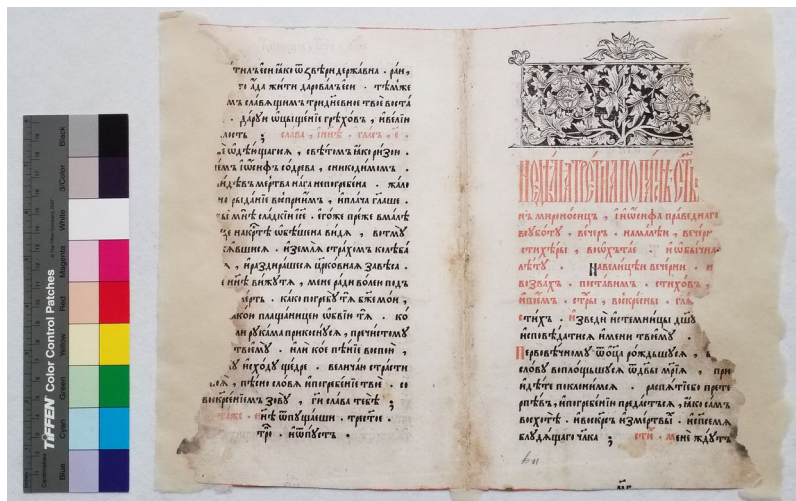
- fizikai megerősítés a foszló részeken az anyag után-enyvezésével a kézi papírontás folyamán metil-cellulóz (Metyilan normal, vizes oldata).

A könyvtest lapjainak, előzékeinek kiegészítése: kézi papírontással, európai lombos fák és kender savmentesen feltárt papírpépjével, utánenyvezése a mosás után nem vált külön szükségesé, csak a kézi papír öntéskor teljes átkenéssel és az öntőpépbe keverve metil-cellulóz-t (Metyilan normal, vizes oldata).

Restaurálás közben; kiöntött lap:

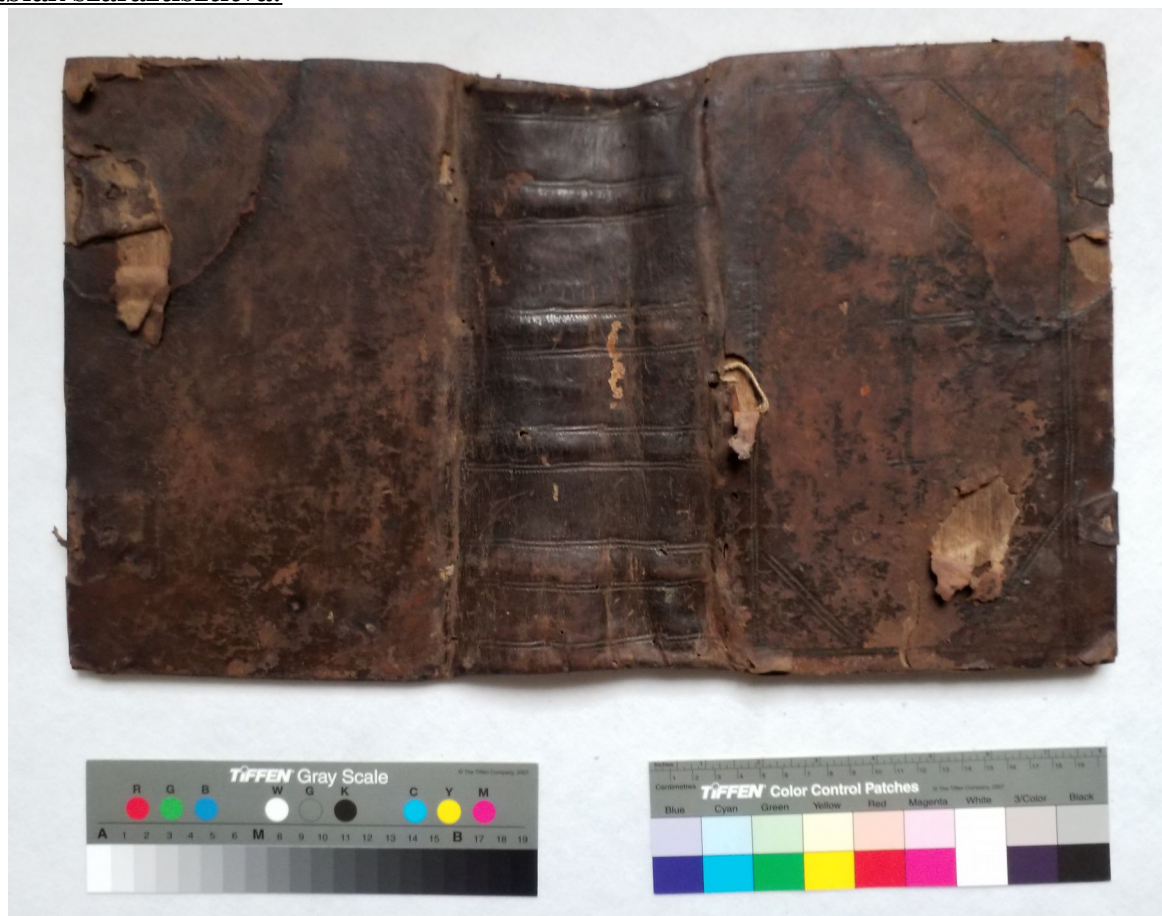

Kipótolt, kipréselt lapok, körbevagás közben:

A kiemelt előzékek a táblára történő kiragasztás felületein, erősítő kasírozással láttuk el, vékony, nagy nedves-szilárdságú japánpapírt ragasztva (rizskeményítővel).
A könyvtest újrafűzése, új leenyvezés, gerinckasírozás kiegészítése a bontáskor megfigyelt eredetik szerint (S-sodratú 2 szálú kenderzsineg bordák, s 2 szálból sodort len-cérnával).

A táblák száraztisztítva:

A táblabelsők (jobb oldalán tisztított állapot (a könyvtest gerince tisztítás közben))

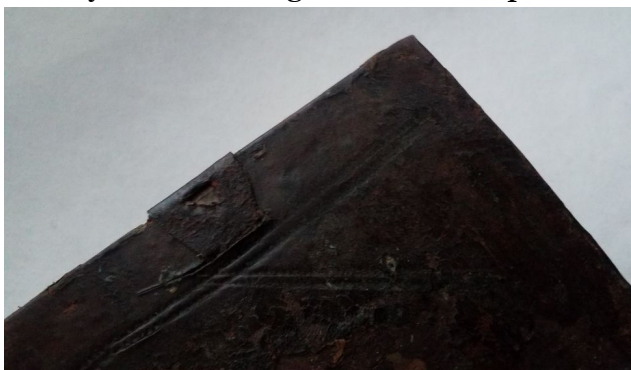
Kötésborító restaurálása:

- táblákat és a kötés a megtartásánál a borító restaurálása a lehető legtöbb eredeti anyag és technikai információ megőrzése-elv mentén került sor.

A fatábla kiegészítése nem volt szükséges.

A régi kötésből bentmaradt, a fatáblákat összekötő kenderzsinegeket (s a gerincbőrön átfűzött cérnákat helyükön benntartottuk (a munkák során keményítővel stabilizálva szilárdságukat is).

A Könyvborító is kiegészítve (bőralapótlások)

A bőrkiegészítéseket foltszerűen a szükséges helyeken az eredeti alá sikerült dolgozni (teljesen növényi cserzésű bio-kecskebőrből, Ciba-Giegy fémkomplex színezékekkel festve a bőrt, rugalmas bőrenyvvel és természetes búzakeményítővel ragasztva).

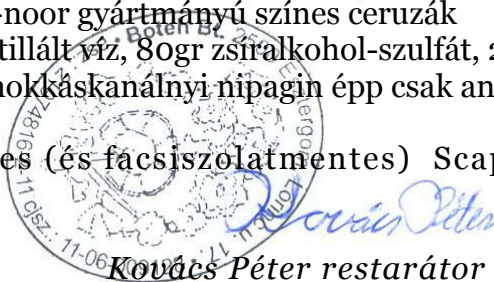
A vas alapú veretmaradványokat passzíváltuk, s a kötet papírányaga felől paraloid oldattal elszigeteltük (fémrestaurátori konzultálással, tanácsára).

Ragasztások: rugalmas bőrenyv, búza- és rizs-keményítővel.

Tárolásához: teljes keresztmetszetében sav és facsiszolatmentes kartonból a kötet egészét védő, és a portól óvó tok készült.

Felhasznált anyagok:

- radírpör, latex szivacs, Wishab-radírszivacs, radír (Koh-I-Noor – gumiradír)
 - kaucsuk radírszivacs, Rotring Tikky20-as radír, Koh-I-Noor vulkanizált gumiradírok
 - bórax, kalcium-hidroxid, izopropil-alkohol
 - étkezési zselatin; metil-cellulóz (thylose MH 300); bőrenyv; búza-, rizs-keményítő
 - alkoholos oldatban Klucell (hidroxipropil cellulóz), Regnál (polivinil-butirál)
 - lúgos feltárású lombos-fa és len rostkeverék, ingres-papírok (Hahnemühle/Fabbriano), európai kézi öntött papírfélék, japánpapírok, lúgosra pufferolt Fabbriano- gyártmányú karton
 - teljes keresztmetszetében növényi cserzésű bio kecskebőr
 - kenderzsineg, len és kendercérnák,
 - Ciba-Giegy króm-komplex színező, Koh-i-noor gyártmányú színes ceruzák
 - Bőrápoló likker (OSZK likker: 800gr desztillált víz, 80gr zsíralkohol-szulfát, 20gr lanolin /gyapjúzsír/, 60gr pataolaj és egy mokkáskanálnyi nipagin épp csak annyi etil-alkoholban amennyiben feloldódik).
 - Teljes keresztmetszetében savmentes (és facsiszolatmentes) Scappi-gyártmányú papírlamezek
- Esztergom, 2020. szeptember 30.

Kovács Péter restarátor

